

PLASTİK SANATLARDA DÖNÜŞEN MALZEME VE GENİŞLEYEN SINIRLAR

Editör

Doç. Nizam Orçun ÖNAL

PLASTİK SANATLARDA DÖNÜŞEN MALZEME VE GENİŞLEYEN SINIRLAR

Editör

Doç. Nizam Orçun ÖNAL

Yazarlar

Alper TÜRKYILMAZ - Ayşenur Ceren ASMAZ - Başak BAŞAK - Bedriye GÖZGÖR
Can GÖKÇE - Ceyda SIKI - Emine Ezgi TIRYAKI - Fatih DÜLGER - İrfan DÖNMEZ
Kerem ATAR - Memduha Candan GÜNGÖR - Müjde YÜCEL COŞAR - Onur TOPRAK
Ozan BEBEK - Pelin AVŞAR KARABAŞ - Pelin ÖZGÖCEN EGELİ - Serhat SAYINER
Setenay ALMACI - Sevede GÜNER - Tahsin BOZDAĞ - Tuba BATU

E-ISBN: 978-625-382-465-5

DOI: 10.54637/vizetek.9786253824655

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekiayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

ÖN SÖZ

Plastik sanatlar tarihi, büyük ölçüde malzemenin imkânları, sınırları ve sanatçıyla girdiği diyalogun tarihidir. Geleneksel sanat anlayışında malzeme, çoğu zaman zihindeki ideal formu ya da mimesis arzusunu somutlaştırmaya yarayan ikincil, nötr ve edilgen bir araç olarak kabul edilmiştir. Ancak 20. yüzyılın ortalarından itibaren hız kazanan avangart kırılmalar, heykeli kaidesinden, resmi çerçevesinden koparıırken malzemenin kendisini de anlam üretiminin doğrudan belirleyicisi ve etkin bir kurucu öznesi kılmıştır. Günümüzde malzeme; bedensel deneyimlerin, mekânsal etkileşimlerin, kültürel hafızanın ve Antroposen çağının getirdiği ekolojik-politik krizlerin kesişim noktasında durmaktadır.

Elinizdeki *“Plastik Sanatlarda Dönüşen Malzeme ve Genişleyen Sınırlar”* başlıklı bu çalışma, malzemenin salt teknik bir icra unsuru olmanın ötesine geçerek ontolojik, mekânsal, kültürel ve ekolojik katmanlarda kazandığı yeni kimlikleri çok sesli bir akademik perspektifle tartışmaya açmaktadır. Kitap kapsamında yer alan araştırmalar; kuramsal metinlerden atölye temelli uygulamalara, mimari ve küratoryal çözümlemelerden çağdaş sanatın politik açılımlarına kadar uzanan geniş bir yelpazeyi dört ana ekseninde bir araya getirmektedir.

Kitabın ilk eksenini olan *“Beden, Dokunma ve Varlık Üzerinden Malzemenin Ontolojisi”*, malzemeyi insan iradesine körü körüne boyun eğen pasif bir nesne olarak değil; kendi direnci, esnekliği, ağırlığı ve hafızası olan bir fail (aktör) olarak konumlandırır. Bu bölümde; Anti-Form akımının yerçekimi ve malzeme doğasına bıraktığı serbestlikten, 1950 sonrası resimde yüzeyin haptik algı ve bedenle kurduğu dokunsal ontolojiye; mermer gibi kanonik bir malzemenin serigrafı baskı yoluyla iz üzerinden yeniden maddileşmesinden, sgraffito tekniğindeki doğrudan kazıma ve eksiltme eylemine kadar malzemenin varoluşsal halleri incelenmektedir.

İkinci eksen, *“Geleneksel Bilginin Dönüşümü, İmge ve Teknik Katmanlanma”* başlığı altında, geçmişten süzülen teknik ve sembolik mirasın güncel sanat ve tasarım dilindeki yankılarına odaklanır. Zanaat ile sanat, el işçiliği ile kavramsal ve endüstriyel arayışlar arasındaki sınırların geçirgenleştiği günümüzde; Hayat Ağacı ve Nahıl gibi köklü ritüel/kültür imgelerinin uygulama temelli yeniden üretimi, seramik karo yüzey tasarımı mekanik rotocolor yönteminden dijital inkjet teknolojisine

uyarlanan teknik bilginin evrimi ve analog kolaj mantığının günümüz dijital katmanlama süreçleriyle kurduğu metodolojik süreklilik yan yana gelir. Bu bölüm, teknik bilginin durağan bir nostalji değil, teknolojiyle birlikte sürekli yeniden üretilen, gelişen canlı bir yapı olduğunu gösterir.

Üçüncü eksen olan **“Yerleştirme, Bağlam ve Mimari Etkileşim ile Dönüşen Mekân ve Malzeme”**, sanat nesnesinin özerkliğini aşarak çevreyle ve mekânsal deneyimle bütünleştiği alanı sorgular. Nesnenin sergi ve galeri mekânındaki küratoryal konumlanışıyla kazandığı bağlamsal kimlik; seramik malzemenin mimari yüzeylerdeki monolitik sürekliliğinin yanı sıra yapı akustiğinde ses dalgalarını yönlendiren ve mekân estetiğini tamamlayan işlevsel bir rezonatör olarak sunduğu mimari çözümler ve Do Ho Suh’un hafif kumaşlarla yeniden kurduğu göçebe mimari bellek bu izleğin ana duraklarıdır. Bölüm, mimari yüzeylerin dijital yerleştirmelerle ışık ve zamana açılarak melezleşmesinden, Smithson ve Heizer’ın arazi sanatındaki radikal müdahaleleriyle heykelin doğanın ham coğrafyasına doğru genişleyen sınırlarına uzanarak malzemenin mekânla girdiği ontolojik ortaklığı irdeler.

Kitabın son ekseni olan **“Ekolojik, Kültürel ve Politik Bağlamda Malzeme”** ise malzemenin toplumsal, antropolojik ve gezegensel sorumluluklarını tartışır. Seramik maskeler üzerinden insan arketipinin ve kimlik inşasının çözümlenmesi; Doris Salcedo’nun eserlerinde sıradan ev eşyaları, alçı ve betonun politik yas ve kolektif travmanın fenomenolojik taşıyıcısına dönüşmesi bu bağlamın vurucu örnekleridir. İnsanın yeryüzü üzerindeki tahribatını adlandıran Antroposen çağında camın kırılğanlığı ve dönüştürücü yönü üzerinden üretilen eleştirel sanat pratikleri ile genel sanat üretiminde sürdürülebilirlik etiği, malzemenin çağımıza dair taşıdığı vicdani ve etik yükümlülükleri gözler önüne serer.

Disiplinler arası yaklaşımlarıyla kitaba katkı sağlayan, akademik titizlikleriyle bölümleri zenginleştiren tüm yazarlarımıza ve bu eserin okuyucuyla buluşmasında emeği geçen tüm paydaşlara teşekkür ederiz. **“Plastik Sanatlarda Dönüşen Malzeme ve Genişleyen Sınırlar”**ın, sanat eğitimi alan öğrenciler, araştırmacılar, sanatçılar ve sanatta malzemenin felsefi derinliğine ilgi duyan tüm okurlar için esin verici bir başvuru kaynağı olmasını dileriz. 09/10/2026

Editör

Doç. Nizam Orçun ÖNAL

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Koşul Kurma Stratejisi Bağlamında Anti-Form'da Malzemenin Davranışı Ve Ontolojik İşlevi.....	1
---	---

Setenay ALMACI

2. BÖLÜM

Maddenin Direnişi: 1950'den Günümüze Resimde Haptik Algı, Beden Ve Yüzey Ontolojisi	25
--	----

Fatih DÜLGER

3. BÖLÜM

Mermerden İze: Milo Venüsü İmgesinin Serigrafik Yeniden Maddileşmesi	46
--	----

İrfan Dönmez

4. BÖLÜM

Sgraffito Tekniğinin Seramik Yüzey Tasarımında Kullanımı Malzeme ve Yöntem..	64
--	----

Bedriye GÖZGÖR

Tahsin BOZDAĞ

5. BÖLÜM

Seramikte Malzeme Bilgisi ve Biçimin Birlikte Oluşumu.....	81
--	----

Ozan BEBEK

6. BÖLÜM

Geleneksel İmgelerin Yeniden Üretimi: Hayat Ağacı ve Nahl Üzerine Bir Uygulama Çalışması	99
---	----

Can Gökçe

7. BÖLÜM

Endüstriyel Seramik Karo Yüzey Tasarımında Rotocolor Grafiğinin İnkjet Baskıya Uyarlanma Süreci	117
--	-----

Ceyda SIKI

8. BÖLÜM

Kolajdan Dijital Katmanlamaya: Dijital Sanat Pratiklerinde Katman, Bağlam ve Anlamın Dönüşümü	132
Kerem ATAR	

9. BÖLÜM

Sergi Mekânında Eserin Dönüşen Kimliği: Malzeme, Bağlam Ve Küratöryel Çerçeve	155
Ayşenur Ceren Asmaz	

10. BÖLÜM

Monolitik Estetik ve Yüzey Sürekliliği: Çağdaş Mimari ve İç Mekân Tasarımında Seramik Levha Kullanımı	175
Tuba BATU	

11. BÖLÜM

Seramik Malzemenin Yapı Akustiğinde Kullanımı	200
Serhat SAYINER	
Memduha Candan GÜNGÖR	

12. BÖLÜM

Mimari, Malzeme ve Bellek Etkileşiminde Do Ho Suh'un Dönüşen Mekânları	218
Pelin AVŞAR KARABAŞ	
Alper TÜRKYILMAZ	

13. BÖLÜM

Mimari Yüzeyde Dijital Yerleştirme ve Yere Özgünlüğün Dönüşümü	231
Sevde GÜNER	

14. BÖLÜM

Genişletilmiş Alanda Heykel: Robert Smithson ve Michael Heizer'in Mekâna Özgü Pratiklerinde Dönüşüm	246
Pelin ÖZGÖCEN EGELİ	

15. Bölüm

Seramik Maskelerde Kimlik Temsillerine Arketipsel Bir Yaklaşım	267
Başak BAŞAK	
Müjde YÜCEL COŞAR	

16. BÖLÜM

Bellek Taşıyıcısı Nesne: Doris Salcedo'nun Eserlerinde Malzeme ve Yasın Fenomenolojik Analizi.....	294
---	-----

Pelin AVŞAR KARABAŞ

Emine Ezgi TİRYAKİ

17. BÖLÜM

Sanat Pratiğinde Sürdürülebilirlik	313
--	-----

Onur TOPRAK